

Den centrale og væsentligste kilde er dog *Abbo: Kampene om Paris*. Kvalitativt er denne vel næppe så god som rigsannaler og dokumenter, men Abbo var som munk i St. Germain-des-Prés øjenvidne til belejringen 885–86, han er bedre end andre i stand til at give gangen i et vikingoverfald, og han er en enestående kilde til det åndelige klima både i vikingernes lejr og hos de kristne. Digtet er i originalsproget meget vanskeligt. Hans ordstilling er kaotisk, han blander latin, græsk og fransk sammen til det, som en udgiver har karakteriseret som »en selvkomponeret, babylonisk dialekt« (indl. s. 12), og enhver, som har været i lag med denne forfatter på originalsproget, vil vide at værdsætte, at vi nu på dansk har en kommentar og en velformet prosaoversættelse af dette værk. Sammen med *Torsten Dahl: Den oldengelske Kronike i Udvalg* (i samme serie) har vi nu det vigtigste materiale fremlagt, som giver os en forestilling om, hvorledes vikingetogene tog sig ud i samtidiges øjne, og ikke romantiseret som hos Saxo og sagaerne.

Til slut et par enkelte kritiske bemærkninger. I den ellers udmærkede bibliografi, som afslutter bindet, savner man ganske og aldeles henvisning til de arkæologiske oversigtsværker, som er uundværlige, hvis man skal vinde forståelse af perioden og dens historiske kildeskrifter. F. eks. kunne *H. Arbman: The Vikings* eller *J. Brøndsted: Vikingerne* være nævnt. I begge disse værker kan man også finde videre henvisninger til andre oversigtsværker og i nogen grad til specialstudier.

Og endnu en ting. Det er udmærket med præcise oplysninger i kommentaren, men man kan også blive for præcis. Når f. eks. Horik I. præsenteres med årtallene 813–54, overses den kendsgerning, at årene 811–26 i Danmarks historie var ganske kaotiske, og at et ikke ringe antal af personer i denne periode smykkede sig med kongenavnet, uden at der iøvrigt stod magt eller organisation bagved.

Men når dette er sagt, må det atter fremhæves, hvor værdifuldt det er, at vi her har alle kilder til en væsentlig og dramatisk side af vikingetidens historie samlet, ordnede og gennemkommenterede.

JØRGEN BJERNUM

The Early Charters of Eastern England by C. R. HART. Studies in Early English History edited by H. P. R. Finberg. Leicester University Press, 1966. 280 s. 55 sh.

Værket indgår i en serie, som allerede dækker Essex, Devon, Cornwall, West Midlands og Wessex. Hertil føjes nu »Eastern England«, d. v. s. området mellem floderne Themsen og Humber, identisk med det meste af Danelagen. Det er ejendomsskifter, der er fortegnet og aftrykt, og tidsgrænsen opad er sat ved 1066. Fra Østengland er der særlig mange dokumenter af denne art i behold fra det sidste århundrede inden erobringen. – Enkelte meddelelser i register, tekster og kommentarer har krav på interesse for danske historikere, der sysler med vikingetidens England: *socne* omtales i et diplom af 973 som den faste danske betegnelse for jurisdiktion. Et par personer præsenteres som danske (Grimolf, Ædric og Toti). Ifølge et diplom fra kong Æthelred II af 1006–11 gav den sidst-

nævnte Toti kongen et pund »af det reneste guld til at betale tributten«, og han fik til gengæld seks bol. Det drejede sig øjensynlig om en danegæld. Den samme ydelse (*censum Danis*) omtales i et diplom fra Knud den Store 1022–23 som udskrevet enten til skibe eller til våbenudrustning. Om Torkil den Høje, der blev erklæret fredløs af kong Knud i 1021 (og døde i 1039), oplyses det, at han havde været meddelagtig i et mord og måtte bøde derfor med afståelse af fast ejendom. Knud den Stores diplomer – delvis også Hardeknuds – refereres eller omtales mange steder. Svend Estridsens togt til England 1069–70 nævnes i korthed. – Alt i alt er der tale om en nyttig og velordnet materialesamling, der er ret let at benytte ved hjælp af registrene.

NIELS SKYUM-NIELSEN

KNUT HELLE: Norge blir en stat 1130–1319. Handbok i Norges historie. Bind I. Del 3. Scandinavian University Books. Universitetsforlaget, 1964. xii + 211 s. 24,50 no. kr.

Denne bog er den først udkomne del af et fem binds værk om Norges historie fra de ældste tider og helt frem til nyeste tid. På titelbladet betegnes denne nye serie som en håndbog over Norges historie; og Knut Helle har da også i meget høj grad indrettet sin fremstilling efter, at den skal indgå i en håndbog. Forfatteren giver en udmærket oversigt over de fleste resultater inden for norsk historieforskning vedrørende den omhandlede periode og har hertil udarbejdet en fyldig og særdeles værdifuld bibliografi. På de godt 200 sider, som bogen omfatter, er det lykkedes Helle at få en utrolig mængde stof med; men samtidig er fremstillingen blevet noget koncentreret. Helles fortrinlige redegørelse for de mange historikers arbejder røber stor fortrolighed med norsk middelalderforskning. Ved gengivelsen af de mange og undertiden modstridende resultater har der imidlertid indsneget sig enkelte modsigelser, dog måske mere af formel end af indholdsmæssig karakter.

I det foreliggende bind I, del 3, af Handbok i Norges historie behandler Knut Helle en af de interessanteste perioder i Norges historie, herunder den såkaldte storhedstid. De centrale linier i norsk historie i det 12. og 13. århundrede er kongemagtens udvikling, kirkens etablering i det norske samfund, samt Norges udvikling til en nordatlantisk stormagt under Sverreættens konger. Til denne tid knyttes da også mange af de mest omdebatterede emner inden for norsk historieforskning såsom årsagerne til borgerkrigen, den kirkeretlige og den statsretlige tolkning af tronfølgelovene af 1163, samt magtforholdene mellem konge og kirke i Magnus lagabøters regeringstid.

Helles skildring af borgerkrigens forløb repræsenterer et betydeligt fremskridt i forhold til de fleste tidligere fremstillinger af denne kaotiske tid i Norges historie i det 12. århundrede. Forfatteren refererer flere opfattelser om grunden til de ustabile forhold i netop dette tidsrum; men han er så tilbageholdende med egne kommentarer, at man nærmest må læse mellem linierne, hvilken opfattelse han selv synes at hælde imod. Særdeles fin er analysen af tronfølgelovene af 1163 – den store kæphest i norsk middelalderforskning. Og her træder det tydeligt frem, at forfatteren har sin egen mening om tingene; blot kan det være